

Współpraca instytutów PAN z uczelniami

Alternatywne propozycje reformy
funkcjonowania instytutów
Polskiej Akademii Nauk

Raport z prac zespołów roboczych

Współpraca instytutów PAN z uczelniami – szkic założeń projektu

(prezentacja na spotkanie dyrektorów instytutów PAN z wicepremierem Jarosławem Gowinem w dn. 20 lipca 2017 r.)

Dla realizacji celu lepszego wykorzystania potencjału badawczego i edukacyjnego instytutów PAN potrzebne są reformy. Powinny one uwzględnić różnorodność jednostek, form pracy, celów, bez zbędnej centralizacji.

1. Kierunek zmian: Zmiany powinny iść w kierunku zdecydowanego zwiększenia współpracy i synergii z uczelniami.

Inne kierunki i pomysły:

- * Uniwersytet PAN
- * Włączenie instytutów do uczelni

są zbędne i niebezpieczne.

Poprawka w dobrym kierunku: włączenie → afiliacja , ale wymaga sprecyzowania

2. Zalety współpracy z uczelniami (w stosunku do projektu UPAN):

- uniknięcie izolacji instytutów skupionych wokół UPAN;
- współpraca z uczelniami, zamiast kontrproduktywnego współzawodnictwa;
- uniknięcie zagrożenia zmiany misji instytutów z badawczej na edukacyjną;
- co najmniej utrzymanie na dotychczasowym poziomie bezpośredniego finansowania instytutów poprzez dotację statutową;
- zachowanie osobowości prawnej instytutów i klarowności majątkowej;
- małe koszty.

Instytuty PAN mają potencjał, żeby utrzymując autonomię, we współpracy wzajemnej i z uczelniami, wносить fundamentalny wkład zarówno w rozwój nauki jak i edukację na zaawansowanym poziomie.

3. Rankingi międzynarodowe versus konkurencja krajowa.

Konsorcja i afiliacje.

4. Najważniejsze zadania współpracy organicznej:

- **Kształcenie doktorantów.** Szkoły doktorskie, lokalne centra, konsorcja, sieci ogólnokrajowe, programy operacyjne (POKL, POWER). Staże w innych jednostkach, w tym zagranicznych.

*Obecnie zdarza się dobra współpraca, ale też np. niezdrowa konkurencja o dobrych kandydatów. Pomóc może m.in. **umiędzynarodowienie** (kandydaci z zagranicy).*

- **Zatrudnienia postdoków** (z kraju i zagranicy, zasilenie polskiego rynku pracy).
- **Wzajemna oferta pracy** (okresowe stanowiska badawcze i dydaktyczne).
- **Wspólne programy i projekty krajowe i międzynarodowe, centra doskonałości, centra studiów zaawansowanych.**
- **wspólne wykorzystanie laboratoriów, bibliotek .**

Podziękowania za nowe programy: NAWA -- Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej, Centra Doskonałości Naukowej Dioscuri (NCN –Max-Planck-Society) – włączenie obok uczelni , jednostek naukowych ze studiami III stopnia.

5. Zapisy prawne. Ustawa 2.0.

W Ustawie powinny się znaleźć oddzielne punkty poświęcone różnym formom i modelom współpracy uczelni i jednostek naukowych. Np.

– Uczelnie/wydziały, w szczególności uczelnie badawcze, mogą/powinny tworzyć z innymi jednostkami naukowymi centra, konsorcja, sieci, itp. *(potrzebne definicje)*. W ramach umów o utworzeniu takich struktur realizują wspólne cele naukowe i cele dydaktyczne.

GENEZA

POWODY, DLA KTÓRYCH PODJĘLIŚMY PRACĘ NAD PROJEKTEM SZKÓŁ DOKTORSKICH (SzD):

- KSZTAŁCENIE DOKTORANTÓW POPRZEZ SYNERGETYCZNE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU NAUKOWEGO/DYDAKTYCZNEGO JEDNOSTEK PAN I UCZELNI;
- PRZYGOTOWANIE DO BADAŃ NA POGRANICZU DZIEDZIN;
- SZERZENIE ETYKI PRACY NAUKOWEJ;
- STWORZENIE WARUNKÓW DO WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ ORAZ KRAJOWEJ;
- ZWIĘKSZENIE MOBILNOŚCI (STAŻE/WYMIANY/KONFERENCJE);

POWODY, DLA KTÓRYCH PODJĘLIŚMY PRACĘ NAD PROJEKTEM SZKÓŁ DOKTORSKICH (C.D.)

- **NABYWANIE UMIEJĘTNOŚCI „MIĘKKICH”:**
 - ❖ **PRZYGOTOWANIE DO ZDOBYWANIA GRANTÓW;**
 - ❖ **PRZYGOTOWANIE DO PRACY DYDAKTYCZNEJ;**
 - ❖ **PRZYGOTOWANIE DO PISANIA
PUBLIKACJI/PREZENTACJI WYNIKÓW BADAŃ;**
 - ❖ **LEKTORATY**
 - ❖ **ZAZNAJOMIENIE Z OBOWIĄZUJĄCYM PRAWEM**

The background of the slide is a light gray gradient with several realistic water droplets and bubbles of various sizes scattered across it. The droplets have highlights and shadows, giving them a three-dimensional appearance. The text is centered in a bold, blue, sans-serif font.

DOBRE PRAKTYKI

PROPONOWANE MODELE SZKÓŁ DOKTORSKICH (SzD):

➤ STRUKTURA ORGANIZACYJNA:

- ❖ ORGANIZACYJNIE, SzD POWINNY BYĆ KONSORCJAMI JEDNOSTEK, PROWADZONYMI PRZEZ JEDNĄ JEDNOSTKĘ WIODĄCĄ (MODEL KNOW). JEDNOSTKA WIODĄCA OTRZYMUJE Z MNiSW ŚRODKI NA PROWADZENIE SzD I JEST ODPOWIEDZIALNA PRZED MNiSW ZA ICH PROWADZENIE;
- ❖ WIELE SzD MOŻE POWSTAĆ W KRÓTKIM OKRESIE CZASU W OPARCIU O ISTNIEJĄCE POWIĄZANIA I DOŚWIADCZENIA ZE WSPÓŁPRACY POMIĘDZY INSTYTUTAMI PAN, JEDNOSTKAMI UCZELNI I INNYMI JEDNOSTKAMI. STRUKTURA ORGANIZACYJNA SzD POWINNA BYĆ PROSTA I NIE STWARZAĆ DODATKOWYCH BARIER BIUROKRATYCZNYCH;
- ❖ SZCZEGÓŁOWĄ ORGANIZACJĘ SzD NALEŻY POZOSTAWIĆ ZAINTERESOWANYM INSTYTUCJOM, OGRANICZAJĄC SIĘ DO WYMAGAŃ JAKOŚCIOWYCH ORAZ SPRAWOZDAWCZYCH. NALEŻY UZNAĆ, ŻE ZASADNICZE ASPEKTY ADMINISTRACYJNO-FINANSOWE SzD NORMUJĄ W WYSTARCZAJĄCY SPOSÓB ISTNIEJĄCE USTAWY O FINANSACH PUBLICZNYCH, FINANSOWANIU NAUKI, O PAN itd.

➤ SKALA:

- ❖ MAŁY MODEL: WSPÓŁPRACA POMIĘDZY KILKOMA JEDNOSTKAMI, PRZY MINIMALNEJ BIUROKRACJI, W CELU WSPÓLNEGO KORZYSTANIA ZE STUDIÓW DOKTORANCKICH. DOKTORANCI SĄ “ZANURZENI” W SWOICH JEDNOSTKACH, FINANSOWANI PRZEZ SWOJE JEDNOSTKI, BIUROKRACJA ZWIĄZANA Z ISTNIENIEM WSPÓLNEJ SzD OGRANICZA SIĘ DO POROZUMIENIA O WSPÓŁPRACY, KTÓRE REGULUJE SPRAWY FINANSOWE NA POZIOMIE NAPRAWDĘ MINIMALNYCH WYDATKÓW (NP. KOSZTY COROCZNEJ WYJAZDOWEJ KONFERENCJI DOKTORANTÓW) I UJEDNOLICONEJ REKRUTACJI;
- ❖ DUŻA STRUKTURA, POLEGAJĄCA NA WSPÓŁPRACY WIELU JEDNOSTEK I OGARNIAJĄCA SWOIM ZASIĘGIEM CAŁY KRAJ, KTÓRA PRZEJMUJE ODPOWIEDZIALNOŚĆ MERYTORYCZNĄ, ORGANIZACYJNĄ I FINANSOWĄ ZA KSZTAŁCENIE DOKTORÓW W CAŁYM ŚRODOWISKU I OTRZYMUJE NA TEN CEL ODPOWIEDNIE FINANSOWANIE.

➤ WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA:

❖ NALEŻY DAŻYĆ, TAM GDZIE JEST TO TYLKO MOŻLIWE, DO STWORZENIA DOKTORANTOM MOŻLIWOŚCI ZAPOZNANIA SIĘ Z BADANIAMI PROWADZONYMI NIE TYLKO W MACIERZYTEJ JEDNOSTCE, ALE TAKŻE W SKALI KRAJU I ZA GRANICĄ. SzD, KTÓRYCH PARTNERAMI BĘDĄ ZAGRANICZNE JEDNOSTKI NAUKOWE LUB KTÓRE BĘDĄ WSPÓŁPRACOWAĆ Z ZAGRANICZNYMI NAUKOWCAMI W NATURALNY SPOSÓB UMOŻLIWIĄ SŁUCHACZOM MIĘDZYNARODOWĄ INTEGRACJĘ. Z TEGO POWODU LEGISLACJA POWINNA STWARZAĆ MOŻLIWOŚCI TWORZENIA SzD W OPARCIU O PARTNERSTWA MIĘDZYNARODOWE ORAZ UMOŻLIWIAĆ UDZIAŁ UCZONYCH ZAGRANICZNYCH W KSZTAŁCENIU DOKTORANTÓW.

WSPIERANIE DOKTORANTA NA POZIOMIE DOKTORSKIM I POSTDOKTORSKIM

TRZY NAJBARDZIEJ TYPOWE ŚCIEŻKI FINANSOWANIA DOKTORANTÓW: STYPENDIA ZE ŚRODKÓW MNiSW PRYZYNAWANE PRZEZ SzD, Z GRANTÓW, PRZEWIDUJĄCYCH MOŻLIWOŚĆ STYPENDIÓW DOKTORANCKICH ORAZ Z BUDŻETÓW JEDNOSTEK, TO NIC NIE STOI NA PRZESZKODZIE ZRÓŻNICOWAĆ WYMAGANIA WSTĘPNE DLA SŁUCHACZY W KAŻDEJ Z TYCH TRZECH ŚCIEŻEK.

EWALUACJA SZKOŁY DOKTORSKIEJ DROGĄ DO ZAPEWNIENIA CIĄGŁOŚCI FINANSOWANIA

➤ PROPOZYCJE KRYTERIÓW OCENY:

- ❖ SPEŁNIENIE KRYTERIÓW FORMALNYCH, PRAWIDŁOWOŚĆ WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW itd;
- ❖ SKUTECZNOŚĆ, CZYLI PROCENT FINANSOWANYCH PRZEWODÓW DOKTORSKICH ZAKOŃCZONYCH W TERMINIE PLUS 1 ROK;
- ❖ DOSKONAŁOŚĆ, CZYLI PROCENT FINANSOWANYCH PRZEWODÓW DOKTORSKICH ZAKOŃCZONYCH WYRÓŻNIENIEM;
- ❖ EFEKTYWNOŚĆ-1, CZYLI PROCENT FINANSOWANYCH PRZEWODÓW DOKTORSKICH ZAKOŃCZONYCH OBRONĄ, PO KTÓREJ SŁUCHACZ UZYSKAŁ POST-DOC;

EWALUACJA SZKOŁY DOKTORSKIEJ DROGĄ DO ZAPEWNIENIA CIĄGŁOŚCI FINANSOWANIA

➤ PROPOZYCJE KRYTERIÓW OCENY (C.D.):

- ❖ EFEKTYWNOŚĆ-2, CZYLI PROCENT FINANSOWANYCH PRZEWODÓW DOKTORSKICH ZAKOŃCZONYCH OBRONĄ, PO KTÓREJ SŁUCHACZ UZYSKAŁ POST-DOC W OŚRODKU UZNANYM ZA BARDZO DOBRY W SKALI ŚWIATOWEJ;
- ❖ PRZYGOTOWANIE SŁUCHACZY DO KARIERY NAUKOWEJ, CZYLI GRANTY UZYSKANE PRZEZ SŁUCHACZY W CZASIE PRZYGOTOWYWANIA DOKTORATU I PRZEZ PIERWSZE DWA LATA PO JEGO UZYSKANIU;
- ❖ PRZYGOTOWANIE SŁUCHACZY DO KARIERY MIĘDZYNARODOWEJ, CZYLI PASYWNY I AKTYWNY UDZIAŁ SŁUCHACZY W KONFERENCJACH MIĘDZYNARODOWYCH W CZASIE PRACY NAD DOKTOREM PRZEZ PIERWSZE DWA LATA PO JEGO UZYSKANIU

Podsumowanie

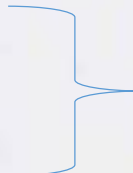
Warunki brzegowe zreformowania instytutów PAN

Wyzwania współczesnej nauki wymagają zdynamizowania rozwoju potencjału instytutów PAN poprzez:

- projakościową politykę kadrową, także w ramach rekrutacji międzynarodowej i poprzez zwiększenie mobilności kadry naukowej (postdok i *visiting professors*), w tym między instytutami a uczelniami;
- udział w procesie kształcenia 3-stopnia;
- wsparcie badań międzyobszarowych.

(Spotkanie z prem. J. Gowinem 14.06.17)

By to osiągnąć konieczne jest spełnienie następujących warunków:

1. Zachowanie osobowości prawnej instytutów
 2. Autonomia i swoboda badań naukowych
 3. Zachowanie sposobu finansowania instytutów
 4. Dodatkowe finansowanie na kształcenie 3-stopnia
 5. Zachowanie uprawnień do nadawania stopni naukowych i występowania o tytuł naukowy
 6. Samorządność instytutów PAN.
-

(Spotkanie z prem. J. Gowinem 14.06.17)

Propozycja:

Podstawowym zadaniem instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk jest prowadzenie badań naukowych na światowym poziomie. Dysponując etatami badawczymi, przyznawanymi w trybie otwartych konkursów na czas określony dla adiunktów i profesorów wizytujących, stwarzają możliwość pozyskiwania naukowców z całego świata i osiągnięcia znaczących wyników naukowych dla uczonych z Polski. W krajowym systemie prowadzenia badań naukowych stanowią element komplementarny do uniwersytetów badawczych.

Cel - reforma nauki w Polsce

Koncepcja alternatywna do UPAN – zalety:

- ❖ brak groźby izolacji instytutów skupionych w UPAN od lokalnego środowiska uniwersyteckiego
- ❖ zażegnanie konfliktów między UPAN a uczelniami
- ❖ współpraca zamiast rywalizacji
- ❖ brak skutków wspólnego algorytmu finansowania dla uniwersytetów badawczych
- ❖ zachowanie badawczej misji instytutów
- ❖ zachowanie osobowości prawnej instytutów
- ❖ małe koszty reformy

**ściśła współpraca dla skutecznej
realizacji celów nauki**

Oferta instytutów PAN

- czasowe stanowiska badawcze w instytutach, pozwalające uczonym z uczelni na skoncentrowanie się na pracy badawczej bez utraty więzi z jednostką macierzystą
- powiększenie rynku pracy dla postdoków
- przyciąganie postdoków /doktorantów z zagranicy
- dostęp do laboratoriów – pełniejsze wykorzystanie infrastruktury badawczej
- dopuszczenie podwójnej afiliacji

Oczekiwania wobec uczelni

- dostęp do wybitnych doktorantów/studentów
- możliwość odbywania praktyk w prowadzeniu zajęć dydaktycznych

Szczególne podziękowania dla
współautorów Raportów
oraz tej prezentacji

Dziękuję za uwagę